

Enquête m.b.t. de Richtlijnen Tuinhistorisch Onderzoek onder NVTL-leden

Op 10 januari 2024 is een enquête over de Richtlijnen Tuinhistorisch Onderzoek verspreid onder 200 bureauleden van de NVTL ook zijn 2000 leden van de NVTL via de nieuwsbrief benaderd met het verzoek de enquête in te vullen.

Dit zijn de gestelde vragen:

1. Werk je aan herstel/restauratie van groen erfgoed, zoals tuinen, landgoederen, (stads)parken, boerenerven, begraafplaatsen, vestingwerken e.d.?
2. Ben je bekend met de Richtlijnen Tuinhistorische Onderzoek?
3. Werk je met de richtlijnen of heb je ermee gewerkt?
4. Zo ja, kan je met de huidige richtlijnen voor tuinhistorisch onderzoek uit de voeten?
5. Heb je verbeterpunten die in een nieuwe versie van de richtlijnen wenselijk zijn?
6. Wil je in de toekomst betrokken blijven bij verbeteringen of wijzigingen van de richtlijnen?

Deze enquête is door 24 personen ingevuld.

Ook hebben we respondenten gevraagd hun naam, emailadres en werkplek in te vullen zodat we ze eventueel verder kunnen benaderen.

Per vraag, om te beginnen de 3 eerste vragen voor een kwantitatief beeld:

1. Alle 24 respondenten werken aan herstel/restauratie van groen erfgoed, één daarvan deed dat in het verleden.
2. Van de 24 respondenten die werken of werkten aan het herstel en de restauratie van groen erfgoed zijn er 8 niet bekend met de richtlijnen. Een derde dus.
3. De 16 respondenten die de richtlijnen kennen, gebruiken ze ook of hebben ze eerder gebruikt. Één van de 16 geeft aan zelf geen tuinhistorische onderzoek te doen. Één respondent die de richtlijnen niet kent wil ze gaan gebruiken, één respondent die ze niet kent zegt eigen richtlijnen uit onderzoek te hanteren.

De antwoorden op de volgende 2 vragen geven een meer inhoudelijk beeld.

4. Op de vraag of de respondent met de richtlijnen uit de voeten kunnen geven 8 een volmondig ja als antwoord, 7 hebben enige terughoudendheid.

Dit zijn een aantal kanttekeningen:

- Ik kan hier redelijk mee uit de voeten, maar moet geen keurslijf zijn waarbinnen je niet kunt bewegen. Voor historische (boeren)erven zijn de richtlijnen minder bruikbaar.
 - Ja de richtlijnen zijn goed, misschien wat praktijkvoorbeelden toevoegen ter illustratie.
 - Wij gebruiken de richtlijnen wel, maar op een andere manier. We hebben (na aanleiding van een samenwerking met Lara Voerman) de categorie 'Neutraal' toegevoegd aan onze waardering. Verder kijken we eerst naar de waarde en vervolgens naar gebruik, landschap, etc. Dit geeft een heldere sortering en is makkelijker te verbeelden in kaartmateriaal .
 - Redelijk , ik heb het goed kunnen gebruiken voor waardering en beschrijving
 - Niet altijd
 - Ja, als theoretisch kader, methodologie, waardenstelling; niet voor specifiek, informeler erfgoed zoals boerenerven.
5. Dit is de rijke oogst aan verbeterpunten:
 - Meer duidelijkheid in de werkmethode; en het is belangrijk dat de opsteller van een historisch onderzoek en waardenstelling gekwantificeerd heeft en de juiste opleiding en ervaring bezit
 - Biedt handreikingen om tot een waardenstelling te komen zonder dat het een keurslijf wordt en zorgvuldige afweging en ontwikkelingsruimte mogelijk blijft.

- De huidige waardering gaat uit van drie waarden (hoog, positief, indifferent). Een volledige waardering dient naar mijn inzicht vier waarden te bevatten: dragende, ondersteunende, neutrale en storende waarden. Daarin wordt dan een onderscheid gemaakt in cultuurhistorische -, stedenbouwkundige- en ensemble -, architectuurhistorische en typologische waarde en landschaps- en tuinhistorische waarde. De interne en externe context wordt daar duidelijk in meegewogen. De uniciteit van het object vergelijken met andere relevante objecten, binnen het oeuvre van de architect etc.
Objecten moeten dus ook in bredere context beschreven en benoemd worden, en niet enkel binnen hun terreinbegrenzing worden bekeken. Hoe liggen ze in het landschap en omgeving, waarom liggen ze er zo in, wat was de ontwerpgedachte daarachter etc?
- Richtlijnen moeten duidelijker zijn. Meer keuzes die verwerkt kunnen worden in de subsidie aanvraag.
- Eenvoudiger/ praktischer maken
- Deze richtlijnen zijn al erg uitgebreid en veel uitgebreider dan in mijn projecten noodzakelijk zijn. Bij grotere projecten is het zeker een goede handleiding
- Ik zou het handig vinden als er een vertaalslag cq vervolgstappenplan in zit voor SIM aanvraag (hoe zet ik nu een THO om in de excelsheet van de RCE?). en voor het vervolg richting de uitvoering. Hoe kan de vertaalslag worden gemaakt richting een beheer- en onderhoudsplan of uitvoeringsplan?
- Kijken naar de waarde 'Neutraal', en de volgorde van waardering omdraaien.
- De koppeling met ontwerp of een aanpak is niet duidelijk
- Duidelijker onderscheid maken in handreikingen/richtlijnen voor onderzoekers en die voor ontwerpers.
- De beplantingsgeschiedenis (vooral op niveau van vaste planten, stinzenplanten, heesters) krijgt te weinig aandacht. Verder vind ik dat de zeldzaamheid (vergelijking met aanleggen uit dezelfde tijd en in dezelfde situatie, doch elders in het land), zowel op parkniveau als op niveau van tuinen en deeltuinen en onderdelen daar weer van, te weinig aandacht krijgt in het de Richtlijnen en dus ook in de meeste Waardestellingen die ik onder ogen heb gehad de laatste jaren.
- Tuinhistorisch onderzoek is vaak heel uitgebreid. Scherpe conclusies en aanleidingen die opgepakt kunnen worden in (her)ontwerp missen vaak.
- Specificeren naar categorie: erven, tuinen, landschappen, landgoederen, buitenplaatsen?

Tot slot geven 19 van de 24 respondenten aan betrokken te willen worden bij verbeteringen of wijzigingen van de richtlijnen.

We kunnen concluderen dat de respons niet erg hoog is. Wat de vraag oproept of de richtlijnen wel bekend genoeg zijn onder landschapsarchitecten.

Er zijn wel waardevolle reacties gekomen. Een stap om de verbeterpunten te groeperen moet nog gemaakt worden, misschien in combinatie met door andere partijen ingebrachte verbeterpunten.

De opgave is om verder te gaan met deze verbeterpunten. Ook zal er in het vervolg meer aandacht besteed moeten worden aan de communicatie over de richtlijnen.

Anneke Nauta, 4 maart 2024